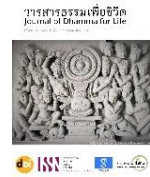

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Research Article

Leadership of counselors in the Juvenile and Family Court, Samut Sakhon Province

ภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

Veerayuth Amorntien^{1*}, Korn Kangsadanporn²

วีระยุทธ อมรเจริญ^{1*}, กรณ์ กังสดารพร²

ARTICLE INFO

Name of Author &
Corresponding Author: *

1. Veerayuth Amorntien*

วีระยุทธ อมรเจริญ*

วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม

มหาวิทยาลัยรังสิต

College of Leadership and Social
Innovation, Rangsit University,
Thailand.

Email: Veerayuth@hotmail.com

2. Korn Kangsadanporn

กรณ์ กังสดารพร

วิทยาลัยผู้นำและนวัตกรรมสังคม

มหาวิทยาลัยรังสิต

College of Leadership and Social
Innovation, Rangsit University,
Thailand.

Email: korn.kang@gmail.com

คำสำคัญ:

ภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา; ศาลเยาวชนและ
ครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร; การให้คำปรึกษา
แนะแนวและประสานการประชุม

Keywords:

Counselor Leadership; Juvenile and Family
Court; Counseling, Guidance, and Meeting
Coordination

Article history:

Received: 21/07/2024

Revised: 24/09/2024

Accepted: 11/12/2024

Available online: 28/03/2025

How to Cite:

Amorntien, V. & Kangsadanporn, K. (2025).
Leadership of counselors in the Juvenile
and Family Court, Samut Sakhon Province.
Journal Dhamma for Life, 31(1), 640-652.

ABSTRACT

This research is qualitative. The objective is to display the leadership model of counselors in the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province. The data was collected through in-depth interviews and focus groups. There were 17 key informants in total, including Juvenile and Family Court judges, counselor associate judges and psychologists. The results of the study found that the leadership style of counselors in the Juvenile and Family Court in Samut Sakhon Province consisted of (1) characteristics of counselors, including understanding one's role, having high experience knowledgeable and extensive knowledge, having the spirit of giving, being a good role model, and having a positive attitude; (2) counselor skills, including thinking skills, communication skills, and creative conflict management skills; and (3) the mentor's leadership behavior, including the independent leadership, being a social architect, and inspirational leadership behavior. These findings would benefit the development of the consultation process, including (1) increasing resources and budget from the government; (2) promoting and creating a coordination network; (3) utilizing technology; (4) improving the work process and workload management; (5) promoting the participation of communities and family institutions; (6) monitoring and evaluating of work performance; (7) enhancing consciousness and ethics among workers; and (8) training and developing knowledge for to the operator.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร โดยเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม

โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 17 คน ได้แก่ ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้ให้คำปรึกษา ผู้พิพากษาสมทบ และนักจิตวิทยา ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 1) คุณลักษณะของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่ การเข้าใจบทบาทตนเอง การมีประสบการณ์สูง มีความรอบรู้และรู้กว้าง มีจิตวิญญาณการเป็นผู้ให้ เป็นแบบอย่างที่ดี และมีทัศนคติเชิงบวก 2) ทักษะของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่ ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสาร และทักษะการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ 3) พฤติกรรมการนำของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่ การนำที่ไม่สร้างการพึ่งพิง การเป็นสถาปนิกทางสังคม และพฤติกรรมการนำที่สร้างแรงบันดาลใจ โดยข้อค้นพบจากงานวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการให้คำปรึกษา ได้แก่ 1) การเพิ่มทรัพยากรและงบประมาณจากภาครัฐ 2) การส่งเสริมและสร้างเครือข่ายการประสานงาน 3) การใช้เทคโนโลยี 4) การปรับปรุงกระบวนการทำงานและการจัดการภาระงาน 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและสถาบันครอบครัว 6) การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน 7) การเสริมสร้างจิตสำนึกและจริยธรรมกับผู้ปฏิบัติงาน 8) การอบรมและพัฒนาความรู้ให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันปัญหาเด็ก เยาวชนและครอบครัวทวีความรุนแรงมากขึ้น เด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งได้เข้าสู่วงจรการกระทำผิดอย่างต่อเนื่อง และแปรผันไปสู่การกระทำผิดที่เป็นภัยต่อสังคมในรูปแบบต่างๆ จากสถิติจำนวนเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดพบว่าเด็กและเยาวชนกระทำผิดและถูกดำเนินคดีในปี พ.ศ.2562 – 2565 คือ 19,924 ราย 18,700 ราย 14,593 ราย 12,192 ราย ตามลำดับ มากที่สุดเป็นฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ รองลงมา คือ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ จากฐานความผิดเกี่ยวกับคดีทั้งหมด (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2565) ปัญหานี้หากไม่ได้รับการป้องกันและแก้ไข อาจเป็นปัญหาเรื้อรังที่มีอาจแก้ไขได้ในอนาคตเด็ก เยาวชนและครอบครัวจึงถือเป็นกลุ่มสำคัญที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้ได้รับการเยียวยา และส่งเสริมให้มีโอกาสเข้าถึงระบบการป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู และพัฒนาอย่างจริงจัง (อิทธิพล โสขุมา, 2555) ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นหน่วยงานที่ให้ความคุ้มครองสิทธิสวัสดิภาพและวิธีปฏิบัติต่อเด็ก เยาวชนและบุคคลในครอบครัว รวมทั้งในส่วนของกระบวนการพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว โดยยึดหลักความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ตลอดจนรักษาสถาบันครอบครัวให้ดำรงในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข (สถาบันวิจัยและพัฒนาคต, 2555)

การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนของไทย จึงมีวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทด้านสิทธิมนุษยชน โดยกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนนี้เกิดขึ้นจากแนวคิดของสังคมที่มองว่าเด็ก คือ ผู้ที่มีความอ่อนไหวทางอารมณ์ ถูกครอบงำทางความคิดจากบุคคลอื่นได้ง่าย การที่เด็กเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดเนื่องมาจากเด็กเหล่านั้นอาจได้รับผลกระทบในทางลบจากการกระทำของบุคคลอื่นที่ปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสม การกระทำของเด็กที่แสดงออกมาเป็นเครื่องบ่งบอกให้เห็นถึงเหตุผลสำคัญที่ทำให้รัฐจำเป็นต้องเข้าไปแทรกแซง

อำนาจการปกครองเด็กของบิดามารดา โดยที่รัฐต้องแสดงบทบาทเสมือนเป็นบิดามารดาของเด็ก ก่อนที่เด็กจะได้รับผลร้ายแรงมากขึ้น บทบาทในการเข้าแทรกแซงของรัฐ จะพิจารณาถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กได้รับเป็นอันดับแรก กล่าวคือ รัฐจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการเข้าแทรกแซงเพื่อการอบรมเลี้ยงดูและปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูเด็กมากกว่าที่จะลงโทษเด็ก ทั้งนี้เพื่อให้เด็กสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมได้ (วัชรภรณ์ พิมพ์จุฬา, 2547) จากเหตุดังกล่าวจึงได้มีการปฏิรูประบบยุติธรรมด้านเด็กและเยาวชนขึ้นเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 (มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2554) และจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็ก และครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเป็นศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตวิทยาและสิ่งแวดล้อมทางสังคมพร้อมจัดทำแผนแก้ไขเยียวยา บำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว 2) ประสานการประชุมแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชน และกำหนดแผนปรับพฤติกรรมเด็กหรือเยาวชน 3) กำหนดเป้าหมายในชีวิตเพื่อแก้ไขและเยียวยา เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้สามารถกลับมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติสุขเช่นบุคคลทั่วไป 4) เพื่อเป็นสถานที่ฟื้นฟูจิตใจของเด็กและเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายในคดีต่างให้มีความเข้มแข็ง สามารถยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาที่ตนเองได้รับได้ และ 5) เพื่อให้เด็กและเยาวชนที่เป็นผู้เสียหายมีความพร้อมที่จะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีและสามารถเผชิญหน้ากับปัญหาและมีความเชื่อมั่นในตนเอง (อัจฉราภรณ์ โพธิ์ขาว, 2560)

จากสภาพการณ์ของศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานงานประชุม เพื่อแก้ไขบำบัด ฟื้นฟูเด็ก และครอบครัว มีบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ให้คำปรึกษา ได้แก่ นักจิตวิทยา และผู้พิพากษาสมทบประจำศาลเยาวชนและครอบครัวที่ได้ผ่านการอบรมและให้ทำหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ โดยระเบียบศาลเยาวชนและครอบครัวกลางว่าด้วยการคัดเลือกการอบรมการขึ้นทะเบียนและจริยธรรมของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดว่าบุคคลที่มีสิทธิสมัครคัดเลือกเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและผู้ประสานการประชุมของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีในสาขาแพทยศาสตร์ เกษตศาตร์ วิศวกรรมศาสตร์ จิตวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ บัญชีหรือบริหารธุรกิจ เป็นต้น หรือเคยเป็นผู้พิพากษาสมทบ อย่างไรก็ตาม ในช่วงแรกของการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ได้รับสมัครและคัดเลือกจากผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว ทั้งนี้ เนื่องจากผู้พิพากษาสมทบเป็นบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นอย่างดี รวมถึงมีประสบการณ์ด้านการดูแลเด็กและเยาวชนมามาก (ราชกิจจานุเบกษา, 2554) ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัวทุกแห่ง เพราะเป็นบุคคลที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ในพระปรมาภิไธย เป็นผู้ใช้อำนาจตุลาการในทางศาลร่วมกับผู้พิพากษาในการนั่งพิจารณาพิพากษาคดีอาญา คดีครอบครัวและคดีที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสีย ทำหน้าที่อบรมสั่งสอน บำบัด แก้ไข สงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้กลับเป็นพลเมืองดีของสังคม พร้อมทั้งดูแลผลประโยชน์ส่วนได้เสียของผู้เยาว์และสถาบันครอบครัว ดังนั้นผู้พิพากษาสมทบจำเป็นต้องมีอุดมการณ์ ปรัชญา กรอบวินัยจริยธรรมเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและการเพื่อสร้างความยอมรับศรัทธาให้บังเกิดแก่คู่ความและประชาชนในทุกด้าน (ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง, 2563)

งานศึกษาของอิทธิพล โสขุม (2555) สะท้อนให้เห็นปัญหาและอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบในฐานะผู้ให้คำปรึกษาแนะนำภายในศูนย์ฯ คือ การขาดทักษะเฉพาะทางในการให้คำแนะนำ

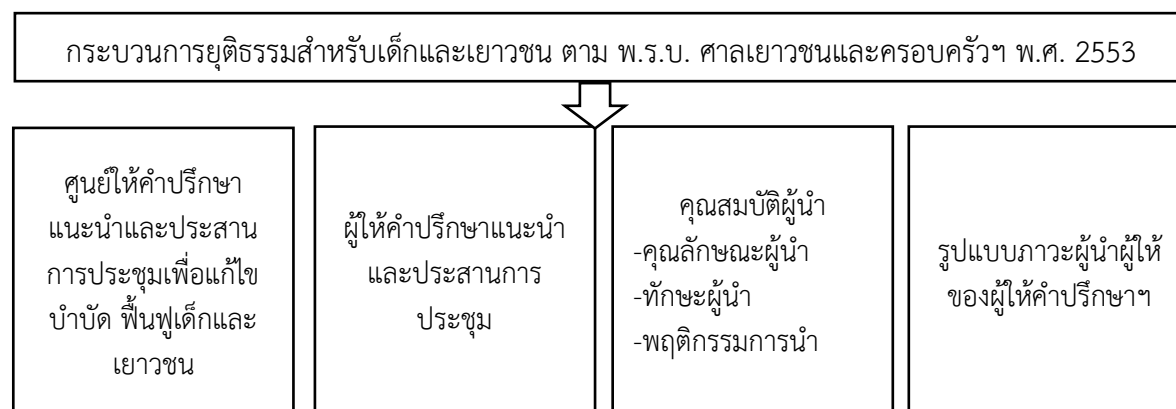
ปรึกษา ทั้งในด้านจิตวิทยาเด็กและเยาวชน ทักษะการให้คำปรึกษาจนส่งผลให้การทำหน้าที่ไม่ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ ท่าทีในลักษณะการอบรมสั่งสอน กล่าวตำหนิเกี่ยวกับความประพฤติหรือพฤติกรรมกระทำ ความผิดของผู้รับการปรึกษาแนะนำ โดยมีเจตนาที่จะต้องการให้ผู้รับคำปรึกษาแนะนำเกิดความสำนึกผิดในการกระทำมากกว่าจะเป็นการค้นหาเหตุผลแห่งการกระทำผิดนั้น ทำให้ไม่สามารถแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้รับการปรึกษาแนะนำบางรายอย่างมีประสิทธิภาพ บางครั้งการกำหนดรูปแบบการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเน้นให้ผู้เข้ารับการปรึกษาแนะนำเข้าร่วมกิจกรรมโครงการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่างๆ ของศาลไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ผู้เข้ารับการปรึกษาต้องได้รับการแก้ไข อีกทั้งการขาดความรับผิดชอบและตระหนักถึงการมีจิตอาสาในการทำงานเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพ การให้การช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กและเยาวชน และเสริมสร้างสัมพันธภาพในครอบครัวมีส่วนสำคัญ ยังส่งผลกระทบต่อกระบวนการให้คำปรึกษาของผู้เข้ารับการปรึกษาด้วย

ด้วยเหตุนี้ผู้พิพากษาสมทบในศาลเยาวชนและครอบครัว จึงมีบทบาทสำคัญต่อการลดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาคุณสมบัติผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร โดยคาดหวังว่าผลจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำในศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศ เพื่อให้ผู้พิพากษาสมทบสามารถนำไปปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิดกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน ตาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. 2553 และศึกษาบริบทของศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม เพื่อแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัว บทบาทหน้าที่ของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม รวมทั้งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำ เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติผู้นำ ทักษะผู้นำและ

พฤติกรรมการณ์นำของผู้ให้คำปรึกษา เพื่อวิเคราะห์และนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยหนังสือ ตำรา งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ เป็นต้น ร่วมกับวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 12 ราย นักจิตวิทยาปฏิบัติงานในศูนย์แนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 3 ราย ผู้พิพากษาหรือหัวหน้าศาล จำนวน 2 ราย จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา และนำเสนอรูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาครในลำดับต่อไป

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยรูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย

1. คุณลักษณะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา (Leadership Characteristics of the Consultant)

ผู้วิจัยพบว่าคุณลักษณะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่

1.1 เข้าใจบทบาทตัวเอง ผู้ให้คำปรึกษาต้องพึงระลึกเสมอว่าตนเองกำลังปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษา และบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้ให้คำปรึกษา คือ การให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัวที่กระทำความผิดให้กลับตนเป็นคนดีของสังคม ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ

1.2 มีประสบการณ์สูง ประสบการณ์ในที่นี้หมายถึง ประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษาที่ผ่านงานมาหลายเคส ร่วมกับประสบการณ์การเลี้ยงดูบุตรหลานของตนเอง

1.3 มีความรู้รอบและรู้กว้าง หมายถึง ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นผู้รู้รอบแต่อาจไม่ต้องรู้ลึก ในความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เช่น กฎหมายเด็กและเยาวชน เจตนารมณ์ของศาลเยาวชนและครอบครัว วิธีพิจารณาคดีของศาลเยาวชนและครอบครัว จิตวิทยาวัยรุ่นและครอบครัว จิตวิทยาการให้คำปรึกษาแนะนำ รวมถึงมีความสามารถในการใช้เทคนิคและทักษะการให้คำปรึกษา รวมถึงต้องเป็นผู้รู้กว้าง คือ นอกจากจะรู้เกี่ยวกับสังคมรอบตัวของตน จะต้องรู้เกี่ยวกับสังคมรอบตัวของเด็กหรือเยาวชนเพื่อนำมาประกอบกับการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกัน

1.4 มีจิตวิญญาณการเป็นผู้ให้ หมายถึง ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นพ่อแม่ ต้องมีพรหมวิหาร 4 เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจเด็กและครอบครัว มีความอดทนและใจเย็น เป็นนักสังเกตและมีความเสียสละสูง

1.5 เป็นแบบอย่างที่ดี หมายถึง การกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก การเป็นแบบอย่างที่ดีจะส่งผลต่อการสร้างการยอมรับและศรัทธาให้กับเด็กและครอบครัว ซึ่งจะก่อให้เกิดความเชื่อใจและไว้วางใจในตัวผู้ให้คำปรึกษา และส่งผลต่อการยอมรับวิธีการที่ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ

1.6 มีทัศนคติเชิงบวก กล่าวคือ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่องานที่ตนเองทำ และมีทัศนคติที่ดีต่อเด็กและเยาวชน ไม่ตีตรา ไม่เปรียบเทียบ รวมถึงต้องผ่อนคลายความคาดหวังที่จะไปสร้างแรงกดดันให้เกิดขึ้นต่อตนเองและเด็ก

2. ทักษะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา (Counselor's Leadership Skills) ผู้วิจัยพบว่าทักษะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา ได้แก่

2.1 ทักษะการคิด ผู้ให้คำปรึกษา ควรมีทักษะการคิดสำคัญ รวม 3 ทักษะ ได้แก่ (1) การคิดเชิงออกแบบ หมายถึง การคิดเพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ตลอดจนพัฒนาวิธีการใหม่ๆ เพื่อแก้ปัญหาที่ดีที่สุดและเหมาะสมกับปัญหาที่สุด (2) การคิดเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การคิดริเริ่มคิดกว้างและคิดรอบด้านโดยหลุดจากกรอบเดิมที่มีอยู่ (3) การคิดเชื่อมโยง การร้อยเรียงประสบการณ์ต่างๆ ที่เคยพบเจอมา เชื่อมโยงออกมาเพื่อให้เห็นภาพใหญ่

2.2 ทักษะการสื่อสาร หมายถึง ทักษะการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา ได้แก่ (1) ทักษะการพูดและการถามในช่วงเวลาที่เหมาะสม (2) ทักษะการฟังด้วยหัวใจ ด้วยความใส่ใจ ความเข้าใจและให้เกียรติ (3) ทักษะการสื่อสารทางกาย ได้แก่ กิริยามารยาท แววตา น้ำเสียงที่ดี (4) ทักษะการสื่อสารผ่านสื่อและสัญลักษณ์ (5) การสื่อสารด้านการเขียน ซึ่งเป็นทักษะที่ผู้ให้คำปรึกษาต้องเขียนรายงานการให้คำปรึกษาแนะนำ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กอย่างเป็นจริงและครบถ้วน เพื่อเสนอให้ผู้พิพากษาพิจารณา

2.3 ทักษะการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ กล่าวคือ สถานการณ์ที่ผู้ให้คำปรึกษา พบเจออยู่เสมอคือ ความขัดแย้งภายในครอบครัว ดังนั้นผู้ให้คำปรึกษาจึงต้องทำหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยประสานความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การแก้ไข บำบัด พื้นฟูประสบความสำเร็จ หรือที่เรียกว่า “ครอบครัวบำบัด” ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันครอบครัวอีกทางหนึ่ง

3. ทักษะด้านพฤติกรรมการณ์นำของผู้ให้คำปรึกษา (Counselor's Leadership Behavioral Skills) ผู้วิจัยพบว่าผู้ให้คำปรึกษา ต้องมีทักษะด้านพฤติกรรมการณ์นำ ดังนี้

3.1 การนำที่ไม่สร้างภาวะพึ่งพิง กล่าวคือ การให้คำปรึกษาที่ดีต้องมุ่งเด็กเป็นศูนย์กลาง (Client Center) แต่บางครั้งจากความที่ผู้ให้คำปรึกษาต้องการช่วยเหลือและคาดหวังให้เคสประสบความสำเร็จ จึงเข้าไปช่วยเหลือเด็กในทุกด้านจนทำให้เด็กเครียดให้เคสและไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ต้องเข้าสู่ภาวะพึ่งพิงตลอด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตของเด็กและเยาวชนที่ไม่สามารถยืนด้วยขาของตนเองในอนาคต

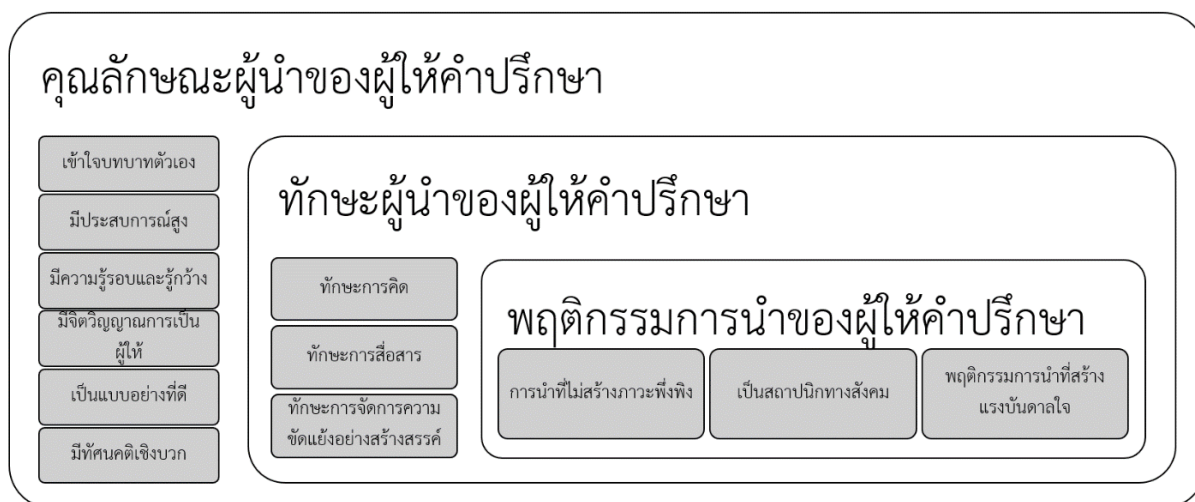
3.2 เป็นสถาปนิกทางสังคม กล่าวคือ พฤติกรรมการณ์นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จะมีลักษณะความเป็นสถาปนิกทางสังคม สถาปนิกคือ บุคคลผู้เกี่ยวข้องในการออกแบบและวางแผน เพื่อให้ได้พิมพ์เขียว (Blueprint) เพื่อส่งต่อให้กับวิศวกร ผู้ให้คำปรึกษาก็เช่นกัน จะต้องวางแผน วาดภาพเส้นทางการแก้ไข บำบัด พื้นฟู ให้เด็ก โดยค่อยๆ นำเด็กเดินไปตามเส้นทางสร้างแบบไม่รีบเร่ง แต่มั่นคงให้กับเด็ก เพื่อให้เด็กสามารถมีเส้นทางชีวิตที่เหมาะสมในอนาคตได้ต่อไป

3.3 พฤติกรรมการณ์นำที่สร้างแรงบันดาลใจ สิ่งสำคัญที่สุดของการเป็นผู้นำในการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนคือ การที่สามารถแสดงออกถึงพฤติกรรมที่สร้างแรงบันดาลใจให้เด็ก เยาวชนและครอบครัว ได้มีแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนแปลงตนเอง พัฒนาตนเองด้วยตนเอง

4. รูปแบบความเป็นผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

การพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ที่มุ่งเน้นใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษ จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้ง ศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุมขึ้นในศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศ เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนกระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ทั้งในชั้นก่อนฟ้อง ระหว่างฟ้องและชั้นหลังฟ้อง ผ่านกฎหมาย มาตรา 73 วรรคท้าย มาตรา 90 และมาตรา 132 โดยกำหนดให้มีบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ซึ่งได้แก่ผู้ให้คำปรึกษาแนะนำ หมายถึง นักจิตวิทยาประจำศาลเยาวชนและครอบครัว และผู้ให้คำปรึกษา โดยศาลเยาวชนและครอบครัวได้แต่งตั้งให้ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัว ที่ผ่านการอบรมเชิง วิชาการเกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน มาปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้ให้คำปรึกษา และผู้ประสานการประชุมอีกตำแหน่งหนึ่ง

หากผู้พิพากษาพิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด เข้าเงื่อนไขตามกฎหมายบัญญัติและสมควรเข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูในระบบเปิด ให้ผู้ปกครองเด็กได้รับผิดชอบในการดูแลเด็กในระหว่าง กระบวนการร่วมกับศูนย์ให้คำปรึกษา ผู้พิพากษาจะกำหนดเงื่อนไขการปรับพฤติกรรมเบื้องต้นและส่งเด็กหรือ เยาวชนนั้นเข้าสู่กระบวนการ การเข้าสู่กระบวนการของเด็กจะใช้เวลาทั้งสิ้นทั้งในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือ เยาวชนระหว่างผลัดฟ้อง และการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูหลังครบกำหนดผลัดฟ้อง ใช้เวลานับได้เป็นปี หรืออาจจะ มากกว่า 1 ปี จากกระบวนการดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชน และครอบครัว มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการเป็นผู้นำในการนำพาเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดให้กลับตน เป็นคนดี สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ด้วยการให้คำปรึกษา แก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและสงเคราะห์ เด็กหรือเยาวชนรวมถึงครอบครัว ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาคุณสมบัติผู้นำของผู้ให้ คำปรึกษา และนำมาสร้างเป็นรูปแบบความเป็นผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 รูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา แนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้คำปรึกษา ในศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีความเป็นผู้นำในการจูงใจและสร้างแรงบันดาลใจรวมถึงการให้คำปรึกษาแนะนำ และต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กหรือเยาวชนและครอบครัวให้เปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีและเหมาะสมต่อการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับความหมาย “ผู้นำ” ของ พินดา ดามาพงษ์ (2534) ซึ่งได้ให้ความหมายของผู้นำว่ามีหลายแบบ คือ (1) เป็นศิลปะในการทำให้ผู้อื่นยอมตาม ทำให้ผู้อื่นเกิดความประทับใจเชื่อฟังภักดีและเกิดความร่วมมือ (2) เป็นการใช้อิทธิพลทำให้การเปลี่ยนแปลงเกิดความร่วมมือไปสู่จุดมุ่งหมาย (3) เป็นรูปแบบของการชักจูงใจให้ยอมทำตามโดยสมัครใจหรือสร้างแรงบันดาลใจให้ยอมรับ (4) เป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์มีการกระตุ้นซึ่งกันและกันเพื่อไปสู่อุดมการณ์เดียวกันด้วยความสมัครใจ ซึ่งความเป็นผู้นำเป็นความสามารถของบุคคลที่ทำให้ผู้อื่นยอมทำตามด้วยความสมัครใจ เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายร่วมกัน

การศึกษาผู้นำตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมุ่งเน้นการศึกษาคุณสมบัติของผู้นำที่ดีและเหมาะสมกับบริบทที่ตนเองนำอยู่ อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้เป็นการศึกษาผู้นำภายใต้บริบทของการให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำที่แบบส และอวลิโอ (Bass & Avolio, 1991 อ้างถึงใน รัตติกรณ์ จงวิศาล, 2543) ได้เสนอโมเดลภาวะผู้นำเต็มรูปแบบ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยน และภาวะผู้นำแบบตามสบาย ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ หรือที่เรียกว่า “4I” (Four I s) คือ

1. การสร้างบารมี หรือการมีอิทธิพลที่เป็นอุดมคติ หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติตนเป็นแบบอย่างสำหรับผู้ตาม ผู้นำเป็นที่ยกย่อง เคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ และทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงาน การที่ผู้ตามจะพยายามประพฤติปฏิบัติเหมือนกับผู้นำ และต้องการเลียนแบบผู้นำของเขา สิ่งที่คุณำต้องปฏิบัติเพื่อบรรลุถึงคุณลักษณะ คือ 1) มีวิสัยทัศน์สามารถถ่ายทอดไปยังผู้ตาม 2) มีความสม่ำเสมอมากกว่าการเอาแต่อารมณ์และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์ต่างๆ 3) เป็นผู้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง 4) มีศีลธรรมและจริยธรรม 5) หลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อบรรลุผลประโยชน์ส่วนตน 6) ประพฤติตนให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและกลุ่ม 7) แสดงให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาด 8) มีสมรรถภาพและความตั้งใจ 9) เชื้อมั่นในตนเอง 10) มีอุดมการณ์ที่แน่วแน่ 11) มีความเชื่อและค่านิยม ผู้นำจะเสริมความภาคภูมิใจ ความจงรักภักดี และความมั่นใจของผู้ตาม ทำให้ผู้ตามมีความเป็นพวกเดียวกันกับผู้นำ ผ่านวิสัยทัศน์และมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ผู้ตามจะเลียนแบบผู้นำและพฤติกรรมผู้นำจากการสร้างความมั่นใจในตนเองประสิทธิภาพและความเคารพในตนเอง ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงรักษาอิทธิพลของตนในการบรรลุเป้าหมายและปฏิบัติภาระหน้าที่ขององค์กร

2. การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง การที่ผู้นำประพฤติในทางจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจกับผู้ตาม โดยการสร้างแรงจูงใจภายใน การให้ความหมายและท้าทายในรายงานของผู้ตาม ผู้นำกระตุ้นจิตวิญญาณของทีมให้มีชีวิตชีวา มีการแสดงออกซึ่งความกระตือรือร้น สร้างเจตคติที่ดีและการคิดในแง่บวก ผู้นำจะทำให้ผู้ตามสัมผัสกับภาพที่งดงามของอนาคต ผู้นำจะสร้างและสื่อความหวังที่ผู้นำต้องการอย่างชัดเจน บ่อยครั้งพบว่าการสร้างแรงบันดาลใจเกิดขึ้นผ่านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลและการกระตุ้นทางปัญญาคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ทำให้ผู้ตามรู้สึกว่าคุณค่าและการกระตุ้นให้พวกเขาสามารถจัดการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ส่วนการกระตุ้นทางปัญญาช่วยให้ผู้ตามจัดการกับอุปสรรคของตนเองและเสริมสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. การกระตุ้นเขาวัวปัญญา หมายถึง ผู้นำมีการกระตุ้นผู้ตามให้ตระหนักถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ทำให้ผู้ตามมีความต้องการหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงานเพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่าเดิม ทำให้เกิดสิ่งใหม่และสร้างสรรค์โดยผู้นำมีการคิดและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการตั้งสมมติฐานการเปลี่ยนกรอบการมองปัญหาและการเผชิญกับสถานการณ์ของการด้วยวิธีการแบบใหม่ แม้บางปัญหาจะมีอุปสรรคผู้นำจะพิสูจน์ให้เห็นว่า สามารถเอาชนะอุปสรรคทุกอย่างได้ จากความร่วมมือร่วมใจในการแก้ปัญหาของผู้ร่วมงานทุกคน ผู้ตามจะได้รับการกระตุ้นให้ตั้งคำถามต่อค่านิยมของตนเอง ความเชื่อ และประเพณี กระตุ้นทางปัญญาเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาความสามารถของผู้ตามในการที่จะตระหนัก เข้าใจ และแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

4. การคำนึงถึงเอกบุคค หมายถึง ผู้นำจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลในฐานะเป็นผู้นำในการดูแลเอาใจใส่ผู้ตามเป็นรายบุคคล ทำให้รู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญผู้ตามเป็นโค้ชและเป็นที่ปรึกษาของผู้ตามแต่ละคนเพื่อการพัฒนาผู้ตามผู้นำจะเอาใจใส่เป็นพิเศษในความต้องการของปัจเจกบุคคลเพื่อความสัมพันธ์และเติบโตของแต่ละคน

นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความเป็นผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 3 ด้าน คือ

ด้านแรก คุณลักษณะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา (Leadership Characteristics of the Consultant) ได้แก่ (1) เข้าใจบทบาทตัวเอง (2) มีประสบการณ์สูง (3) มีความรู้รอบและรู้กว้าง (4) มีจิตวิญญาณการเป็นผู้ให้ (5) เป็นแบบอย่างที่ดี (6) มีทัศนคติเชิงบวก

ด้านที่สอง ทักษะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษา (Counselor's Leadership Skills) ได้แก่ (1) ทักษะการคิด (2) ทักษะการสื่อสาร (3) ทักษะการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์

ด้านสุดท้าย คือ ทักษะด้านพฤติกรรมกรนำของผู้ให้คำปรึกษา (Counselor's Leadership Behavioral Skills) ได้แก่ (1) การนำที่ไม่สร้างภาวะพึ่งพิง (2) เป็นสถาปนิกทางสังคม (3) พฤติกรรมกรนำที่สร้างแรงบันดาลใจ

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พงารัตน์ มาประณีต (2560) และอภิรัตน์ กังสดารพร (2562) โดยพงารัตน์ มาประณีต (2560) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว พบว่าองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบแรก การเป็นผู้ยึดมั่นในอุดมการณ์ ได้แก่ (1) มีวิสัยทัศน์ในการทำงาน (2) มีคุณธรรมจริยธรรมและวางตนเป็นแบบอย่าง (3) มีความผูกพันในงานทุ่มเทและเสียสละ (4) เป็นที่ไว้วางใจและเชื่อมั่นในความสามารถ และ (5) มีวุฒิภาวะสามารถควบคุมอารมณ์ในการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบที่สอง การสร้างแรงบันดาลใจ ได้แก่ (1) มีความสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ยอมรับในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน (2) มีวิธีการสื่อสารที่เหมาะสม (3) กระตุ้นการทำงานเป็นทีม (4) มีทัศนคติเชิงบวกในการมองปัญหา และ (5) การทำให้ผู้อื่นเห็นถึงความสำคัญของการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

องค์ประกอบที่สาม การกระตุ้นทางปัญญา ได้แก่ (1) เป็นผู้กล้าและคิดสร้างสรรค์ (2) ช่วยผู้เกี่ยวข้องให้ตระหนักและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น (3) ชี้แนะผู้อื่นให้มองปัญหาเดิมในมุมใหม่ (4) ให้โอกาสผู้อื่นแก้ไขปัญหาย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช้การตำหนิ

องค์ประกอบที่ดี การให้ความสำคัญแก่ปัจเจกบุคคล ได้แก่ (1) เข้าใจและใส่ใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล (2) รับฟังความเห็นและให้เกียรติผู้อื่น (3) ไว้ว่างใจและให้โอกาสผู้อื่นแสดงความสามารถ (4) เป็นผู้พัฒนาศักยภาพและให้คำแนะนำผู้อื่น และ (5) ให้กำลังใจและชื่นชมผู้อื่นเมื่อประสบผลสำเร็จ

องค์ประกอบสุดท้าย การคิดเชิงบูรณาการ ได้แก่ (1) ใฝ่เรียนรู้ในศาสตร์ต่างๆ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน (2) รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง (3) มีพฤติกรรมการทำงานเชิงรุก (4) สร้างและประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอกเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของการการคิดเชิงบูรณาการ

ในขณะที่พงษ์รัตน์ มาประณีต (2560) ได้ทำศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวและแนวทางการพัฒนาผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว ผลจากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่

1. การคิดเชิงบูรณาการ ได้แก่ การใฝ่เรียนรู้ในศาสตร์ต่างๆ การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การมีพฤติกรรมการทำงานเชิงรุก และการสร้างและประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายนอก

2. การสร้างแรงบันดาลใจ ได้แก่ ความสามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ยอมรับในเป้าหมายการทำงานร่วมกัน วิธีการสื่อสารที่เหมาะสม การกระตุ้นการทำงานเป็นทีม การมีทัศนคติเชิงบวกในการมองปัญหา และการทำให้ผู้อื่นเห็นถึงความสำคัญของการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

3. การกระตุ้นทางปัญญา ได้แก่ การเป็นผู้กล้าและคิดสร้างสรรค์ การช่วยผู้เกี่ยวข้องให้ตระหนักและเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น การชี้แนะผู้อื่นให้มองปัญหาเดิมในมุมใหม่ และการให้โอกาสผู้อื่นแก้ไขปัญหอย่างสร้างสรรค์

4. การให้ความสำคัญแก่ปัจเจกบุคคล ได้แก่ การเข้าใจและใส่ใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล การรับฟังความเห็นและให้เกียรติผู้อื่น การไว้ว่างใจและให้โอกาสผู้อื่นแสดงความสามารถ การเป็นผู้พัฒนาศักยภาพและให้คำแนะนำผู้อื่น และการให้กำลังใจและชื่นชมผู้อื่นเมื่อประสบผลสำเร็จ

5. การเป็นผู้ยึดมั่นในอุดมการณ์ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ในการทำงาน การมีคุณธรรม จริยธรรม และวางตนเป็นแบบอย่าง การมีความผูกพันในงานทุ่มเทและเสียสละ การเป็นที่ไว้ว่างใจและเชื่อมั่นในความสามารถ และการมีวุฒิภาวะสามารถควบคุมอารมณ์ในการปฏิบัติงาน

รวมถึง อภิรัตน์ กังสดารพร (2562) ที่ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา กรณีศึกษาผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร และจังหวัดใกล้เคียง พบว่าตัวแบบภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญาของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 11 ด้านดังนี้ (1) เป็นแบบอย่างที่ดี (2) มีจิตวิญญาณแห่งความรักความเข้าใจ (3) มีเจตคติเชิงบวก (4) มีความมั่นคงทางอารมณ์ (5) ปรับบทบาทตนเองได้ดี (6) มีประสบการณ์และความรู้ที่หลากหลาย (7) มีบุคลิกภาพแห่งศรัทธาและความไว้ว่างใจ (8) มีทักษะการประยุกต์และบูรณาการ (9) มีทักษะการสื่อสารเชิงจิตวิทยาการให้คำปรึกษา (10) การให้คำปรึกษาที่มุ่งประสิทธิผล และ (11) การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

นอกจากนี้ ผลการศึกษาในประเด็นประสบการณ์และความรู้ที่หลากหลาย ตลอดจนทักษะในการทำงาน พบว่าสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานศึกษาของปทุมวิจิตร ไตรจุฑากาญจน์ (2561) ที่กล่าวว่าควรมีแนวทางการคิดสรรผู้พิพากษาสมทบเพื่อไปดำรงตำแหน่งในศาลเยาวชนและครอบครัวเพิ่มเติม เช่น พิจารณาจากประสบการณ์

ความเชี่ยวชาญ การอบรม การทำงานหรือปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชน เป็นต้น อีกทั้งผู้พิพากษาสมทบ จำเป็นต้องเข้ารับการอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมแก่สถานการณ์ของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ในประเด็นดังกล่าวนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสิริลักษณ์ จานุกิจ และพงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์ (2552) ด้วยเช่นกัน ซึ่งพบว่าการคัดเลือกผู้พิพากษาที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในสิทธิเด็กและเยาวชน รวมถึงการจัดอบรมหลักสูตรเฉพาะเรื่องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้กับผู้พิพากษาที่จะมาปฏิบัติงานในศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยเฉพาะการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงาน ให้ความเข้าใจต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายตรงกัน และมีมาตรฐาน ความเป็นเอกภาพในการปฏิบัติงานร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมนทิพย์ จิตสว่าง และปิยะพร ตันณีกุล (2558) อีกด้วย

สรุป

1. รูปแบบภาวะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร พบว่าคุณลักษณะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาฯ ได้แก่ การเข้าใจบทบาทของตนเองในการฟื้นฟูเด็กและครอบครัว มีประสบการณ์สูงจากการทำงานและการเลี้ยงดูบุตรหลาน มีความรู้รอบด้านที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและสังคมรอบตัวเด็ก มีจิตวิญญาณการเป็นผู้ให้ด้วยพรหมวิหาร 4 รวมถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กและครอบครัวเชื่อมั่น และการมีทัศนคติเชิงบวกต่อตนเองและเด็กโดยไม่สร้างแรงกดดัน นอกจากนี้ทักษะผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาพบว่าประกอบด้วย ทักษะการคิด ทักษะการสื่อสารทั้งวัจนภาษาและอวัจนภาษา และทักษะการจัดการความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ในส่วนของทักษะด้านพฤติกรรมการณ์การนำของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดสมุทรสาคร มี 3 ด้านด้วยกันคือ ด้านแรก การนำที่ไม่สร้างภาวะพึ่งพิง ด้านที่สองคือ เป็นสถาปนิกทางสังคม และด้านสุดท้ายคือ พฤติกรรมการณ์การนำที่สร้างแรงบันดาลใจ

2. รูปแบบความเป็นผู้นำของผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครออกแบบมาให้ใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเพื่อการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด โดยจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานการประชุมในศาลเยาวชนและครอบครัวทั่วประเทศ การดำเนินงานผ่านกฎหมายมาตรา 73 วรรคท้าย มาตรา 90 และมาตรา 132 มุ่งเน้นการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม บุคลากรที่ทำหน้าที่นี้ประกอบด้วยนักจิตวิทยาและผู้ให้คำปรึกษาฯ ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวได้แต่งตั้งจากผู้พิพากษาสมทบที่ผ่านการอบรมเชิงวิชาการเกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ หากผู้พิพากษาพิจารณาแล้วเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเข้าเงื่อนไขตามกฎหมายและสมควรเข้าสู่กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูในระบบเปิด ผู้ปกครองจะต้องร่วมกับศูนย์ให้คำปรึกษาในการดูแลเด็ก ผู้พิพากษาจะกำหนดเงื่อนไขการปรับพฤติกรรมและส่งเด็กเข้าสู่กระบวนการซึ่งใช้เวลา นับเป็นปีหรือมากกว่า 1 ปี กระบวนการนี้เน้นบทบาทสำคัญของผู้ให้คำปรึกษาในการนำพาเด็กหรือเยาวชนให้กลับตนเป็นคนดี ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข และไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำ ผ่านการให้คำปรึกษา แก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และสงเคราะห์เด็กและครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. เสนอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร สร้างกระบวนการจัดการความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษาแนะนำร่วมกันระหว่างผู้พิพากษา ผู้ให้คำปรึกษา และนักจิตวิทยา เพื่อเผยแพร่เป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้กับผู้ให้คำปรึกษา ทั้งที่ปฏิบัติงานอยู่ และผู้ที่เข้ามาใหม่
2. เสนอให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร จัดอบรมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการให้คำปรึกษาแนะนำ และการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู กับผู้ให้คำปรึกษา
3. ในงานวิจัยครั้งต่อไป เสนอให้ศาลเยาวชนทั่วประเทศ มีการศึกษาเทคนิคและวิธีการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่ประสบความสำเร็จของศูนย์ให้คำปรึกษา เพื่อเผยแพร่ให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2565). รายงานสถิติเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรมฯ ปี 2565. ค้นเมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.djop.go.th/index.php/home>.
- บุญยวัจน์ ไตรจุฑาทากาญจน์. (2561). แนวทางการพัฒนากระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน. *วารสารธรรมศาสตร์*, 37(2), 66-96.
- พงารัตน์ มาประณีต. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 20, 76-93
- พนิดา ดามาพงษ์. (2534). การพัฒนาแบบประเมินภาวะผู้นำสุขภาพดีถ้วนหน้าของสาธารณสุขอำเภอ (วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553. (2554, 25 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 128 (ตอนที่ 71 ก), หน้า 20-24.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล (2551). *มนุษย์สัมพันธ์ : พฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วัชรารณ พิมพจุฬา. (2547). ปัญหาบุคลากรและการดำเนินคดีเด็กและเยาวชน ที่กระทำผิดของศาลเยาวชนและครอบครัว (วิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง. (2563). *ข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการบริหารการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ.ศ... และการดำเนินการเกี่ยวกับประวัติ ของ เด็ก และ เยาวชน ที่ กระทำผิด* ค้นเมื่อ 2 กันยายน 2566 จาก <https://jvnc.coj.go.th/th/page/item/index/id/1>
- สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์. (2555). *รวมย่องานวิจัยสถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ ปี พ.ศ. 2550-2555*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยรพีพัฒนศักดิ์ สำนักงานศาลยุติธรรม.
- สิริลักษณ์ จานุกิจ และพงษ์กฤษณ์ มงคลสินธุ์. (2552). *ทัศนะของผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง: ศึกษาเฉพาะกรณีการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุนทวิทย์ จิตสว่าง และ ปิยะพร ตันณีกุล. (2560). การประเมินผลการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. *วารสารสังคมศาสตร์*, 47(1), 171-192.

- อภิรัตน์ กังสดารพร. (2562). ภาวะผู้นำและการให้คำปรึกษาเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา กรณีศึกษาผู้ให้คำปรึกษาในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดใกล้เคียง, *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(1), 45-57.
- อัจฉราภรณ์ โพธิ์ขาว. (2560). กรณีศึกษาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดคดีร่วมกันโทรมหญิง : ศูนย์ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุม เพื่อแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็ก เยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์สาขาจิตวิทยาคลินิกและชุมชน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อิทธิพล โสขุมมา. (2555). บทบาทและหน้าที่ของผู้พิพากษาสมทบในการให้คำปรึกษาแนะนำและประสานการประชุมเพื่อแก้ไข บำบัด พื้นฟู เด็ก เยาวชน และครอบครัว ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553. (หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10) สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- Bass, B.M. and Avolio, B.J. (1991). Transformational Leadership and Organization Google Scholar, *Public Administration Quarterly*, 17(1), 112-122.